

2. Блумер Г. Общество как символическая интеракция // Современная зарубежная социальная психология: тексты / Под ред. Т. М. Андреевой, Н. Н. Богомоловой, Л. А. Петровской. – М.: Изд-во МГУ, 1984 – С. 173-179.
3. Тоффлер, Елвін Третя хвиля / З англ. пер. А. Євса. – К.: Вид. дім «Всесвіт», 2000. – 480 с.
4. Філософська антропологія: словник / Під ред. д.ф.н., професора Н. Хамітова. – К.: КНТ, 2011. – 472 с.
5. Хамитов Назип. Одиночество женское и мужское: научно-популярное издание. – К.: Аттика, 2010. – 224 с.
6. Хамитов Н. Философия. Бытие. Человек. Мир: Курс лекцій. – К.: КНТ, Центр учебной литературы, 2006. – 456с.
7. Цюркало, Т. І. Дослідження інституту сім'ї в лоні соціально-філософського знання [Текст] / Т. І. Цюркало // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2009. – № 2(26). – С. 148-152.
8. Черниш Н. Соціологія: Курс лекцій / Друге вид. - Львів: Вид-во Львівської Богословської Академії, 1998. – 362 с.
9. Tamotsu Shibutani. Society and Personality. An Interactionist Approach to Social Psychology. N. J. 1961.

Федоришин В.І.

ОРІЄНТАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ З УЧНЯМИ

Стаття посвячена вопросам ориентации будущих учителей музыки на самореализацию в практической деятельности с учениками. Такая позиция обеспечивает акмеологический подход к процессу эффективной подготовки будущих учителей, что ориентирует их на непрерывное профессионально-творческое движение к вершинам мастерства.

Реформування сучасного суспільства, насамперед, неможливе без його духовного оновлення, відродження культурних традицій, орієнтації на духовні цінності, що висуває нові вимоги до професійної підготовки майбутніх учителів музики. Враховуючи багатоплановість професійної діяльності учителів музики, котра включає організаторську, психолого-педагогічну, художньо-творчу роботу, необхідно готувати не тільки високопрофесійних фахівців, але й орієнтуватися на творчість, новаторство, здатність до створення неповторного та досконалого у практичній діяльності, володіння високим рівнем фахових умінь, компетентністю, творчою готовністю до самореалізації та продуктивно-акмеологічного самостановлення, спрямованості й технологічності як важливих рис професіонала-майстра.

Доцільно зазначити, що з цієї позиції є дуже поширеною концепція самоактуалізації особистості А.Маслоу, що спирається на самооцінку особистості та надає пріоритет творчості, яка перетворює, змінює особистісні якості вчителя, удосконалюючи їх. Здатність особистості до самоактуалізації як емоційно-вольової та інтелектуальної готовності до практичного втілення життєвого проекту й мети, детермінована її творчими можливостями. Акцентовання уваги на самоактуалізацію розглядається не як послаблення педагогічного впливу, а як тенденція подолання звичного уявлення про студента як об'єкта навчальної діяльності, як творчого партнера у процесі педагогічної взаємодії.

У процесі підготовки майбутнього вчителя музики в умовах колективного музикування особливо важливою є орієнтація на самореалізацію, що набувається й розвивається у безпосередній активній музичній діяльності та в цілеспрямованому навчанні. Важливе місце у підготовці студентів до продуктивної діяльності займає особистісно-виконавський аспект, котрий дозволяє орієнтувати студентів на самореалізацію у практичній роботі з учнями.

Загалом, орієнтаційна функція дозволяє забезпечити орієнтувально-регулюючу основу мистецької освіти, а також визначає методологічну спрямованість професійної діяльності майбутніх учителів музики. Вона спрямована на чітко представлений у свідомості кінцевий результат, вироблення критеріїв оцінки художньо-музичних творів та актуалізацію особистісного емоційного ставлення студентів до них; забезпечує готовність майбутніх учителів музики до формування «Я-концепції».

Орієнтація майбутніх учителів музики на самореалізацію слугує теоретично-практичною основою для творчої самостійно-продуктивної роботи студентів. Адже сутність педагогічної діяльності творчого рівня є те, що вона завжди пов'язана з особистісним зростанням. Найвищою формою творчості є така спільна діяльність, яка прокладає нові шляхи в науці та мистецтві. У широкому розумінні цього слова, творчість має місце всюди, де людська уява створює, комбінує, змінює, народжує елементи нового. Л.Виготський неодноразово зазначав, що якщо розуміти творчість у її істинному психічному прояві, тобто як створення нового, то можна дійти висновку, що вона властива більшою чи меншою мірою майже всім шукачам нових шляхів, адже вона також є нормальним та постійним супутником як педагогічної, так і виконавської діяльності [1], що відіграє велику роль у формуванні індивідуального стилю студента, який сприяє реалізації його внутрішнього потенціалу. Так, В.Ражніков основними орієнтирами музичного навчання вважає: орієнтацію викладача на самореалізацію та безперервний розвиток особистості учня, індивідуально-особистісне ставлення до засвоєння музичних творів та заміну авторитарної позиції творчо-особистісним підходом [3, 53].

Важливою метою виокремлення орієнтаційного спрямування в структурі музично-педагогічної підготовки студентів інститутів мистецтв та музично-педагогічних факультетів педагогічних університетів, ми вважаємо забезпечення цілісного педагогічного впливу, зорієнтованого не на окремі якості особистості студента, а на структуру його особистості в цілому.

Проблемі професійної орієнтації вчителя присвячені педагогічні дослідження (А.Алексюк, Ш.Амонашвілі, Л.Ахмедзянова, Г.Балл, Є.Барбіна, І.Бех, Н.Бітянова, О.Бодальов, Є.Бондаревська, Б.Гершунський, І.Зязюн, В.Кан-Калік, Н.Кічук, І.Колеснікова, Б.Красовський, А.Маркова, Л.Мітіна, І.Підласий, О.Пехота, Н.Прушковська, С.Подмазін, В.Радул, В.Семиченко, С.Сисоєва, В.Сластьонін, К.Чарнецьки, Г.Шевченко та ін.).

У психолого-педагогічній літературі підкреслюється, що фахова орієнтація особистості складається з психологічної установки щодо виконання певної діяльності, передбачає знання й уявлення про особливості й умови діяльності, свідоме ставлення до діяльності згідно власних здібностей і можливостей; практичної готовності – як потенційної можливості оволодіння системою професійних знань, умінь та навичок; моральної готовності, що ґрунтується на усвідомленні професії та прагненні до максимального використання власних сил та можливостей у майбутній практичній роботі.

Питання фахово-орієнтаційної підготовки майбутнього вчителя музики знайшли відображення у працях О.Абдулліної, Л.Арчажникової, І.Зязюна, А.Козир, О.Олексюк, В.Орлова, Г.Падалки, О.Рудницької та ін.). Найголовнішим у педагогічній технології професійного становлення вчителів мистецьких дисциплін, на думку В.Орлова, є «інтеграція психолого-педагогічних дисциплін і предметів естетичного циклу; інтенсифікація процесу навчання за допомогою інтерактивних форм і методів; рефлексивна основа навчання і учіння, детермінована взаємозв'язком об'єктивних і суб'єктивних умов» [2, 184]. При проектуванні орієнтації майбутніх учителів на самореалізацію ми враховували, що доцільно спиратися на попередній загальний та музично-естетичний досвід студентів, фахово-орієнтовану культуру музичного мислення, вміння використовувати набутий методичний досвід у творчій музично-педагогічній діяльності з учнями.

Орієнтація на самореалізацію у структурі музично-педагогічної підготовки майбутніх учителів також має на меті усвідомлення кожним студентом комплексу методичних прийомів щодо удосконалення фахової діяльності, з урахуванням індивідуальних спеціальних здібностей (слуху, ритму, музичної пам'яті, слухового самоконтролю). При цьому доречно спиратися на висновок науковців щодо цілісності та неперервності фахової підготовки майбутнього вчителя, яка забезпечується сформованою акмеологічною орієнтацією його особистості (А.Деркач, В.Зазикін, Н.Кузьміна, А.Мурашов та ін.).

Акмеологічний підхід щодо процесу навчання і виховання студентської молоді, за визначенням сучасних науковців (В.Вакуленко, А.Козир, С.Мірошніченко, Ю.Ясиновський та ін.) є ефективним шляхом досягнення творчого результату, що готується широкими спостереженнями, критичним використанням передового педагогічного досвіду, застосуванням експериментальної технології, імпровізацією, пошуком варіативних способів організації навчально-пізнавальної діяльності.

У цьому контексті, акмеологічний підхід дозволяє теоретично обґрунтувати психологічні особливості студента - майбутнього суб'єкта професійної праці, який не завжди має уявлення про більш досконалі засоби самоорганізації, він начебто знаходиться у просторі між двома полюсами: реальним, часто неоптимальним та ідеальним; визначає «траєкторію» фахового зростання на шляху досягнення майбутнім учителем професіоналізму, що тісно пов'язаний з тими напрямками педагогічних досліджень, які спрямовані на вивчення цілісної людини як суб'єкта творчої навчально-пізнавальної та управлінської діяльності. На нашу думку, активність студента проявляється у постійному подоланні протиріч між внутрішніми потребами і об'єктивними умовами майбутньої професії. За цих умов формується досвід становлення фахової діяльності, орієнтації щодо перебудови фахового мислення та фахових умінь.

Отже, у світлі акмеологічного підходу, виокремлення фахово-орієнтаційного компонента передбачає урахування наступних чинників: гуманістичної спрямованості музично-педагогічної діяльності; художньої цінності музичних творів, їх духовності; високого рівня педагогічно-виконавської майстерності, що передбачає гнучку систему професійних умінь і навичок; творчого підходу, постійного прагнення до досконалості, високої продуктивності та новаторства у творчості; індивідуальної неповторності творчої особистості; наявності креативності, інтуїції, активності, ініціативності.

У висновках доцільно зазначити, що орієнтація майбутніх учителів музики на самореалізацію у практичній діяльності з учнями забезпечує реалізацію акмеологічного підходу в процесі фахової підготовки майбутнього вчителя музики, який орієнтує студентів на неперервний професійно-творчий саморух до вершин професіоналізму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Выготский Л.С. Психология искусства* /Лев Семенович Выготский[сост. М.Г. Ярошевский]. — РнД.: Феникс, 1998.— 479, [1] с.
2. Орлов В.Ф. *Професійне становлення вчителів мистецьких дисциплін: теорія і технологія: [монографія]* /Валерій Федорович Орлов [за заг. ред. І.А.Зязюна]. — К.: Наукова думка, 2003. — 262, [1]с.
3. Ражников В.Г. *Диалоги о музыкальной педагогике*. /Владимир Григорьевич Ражников. — М.: Музыка, 1989. — 139, [1] с.

УДК 159.947.3 : 371.125

Федоренко А.Ф.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕВЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

В статье представлена психологическая специфика превенции профессиональной дезадаптации у будущих психологов, ее взаимосвязь с успешной профессиональной деятельностью и важность проведения для формирования профессиональной адаптивности, профессиональной адаптированности студентов-психологов во время вузовской подготовки.

Постановка проблеми. Професійна дезадаптація у майбутніх фахівців виникає внаслідок ускладнення процесів професійної адаптації, за умов несформованості професійної адаптивності й професійної адаптованості як механізму інтеграції особистісних властивостей та впливу професійного середовища, що порушують процес саморегуляції і негативно впливають на професійний адаптивний потенціал особистості. Розвиток професійного адаптивного потенціалу особистості, подолання професійної дезадаптації психолога може активізуватися у системі фахової підготовки у ВНЗ за умов розвитку психологічних механізмів саморегуляції, самоусвідомлення і саморозвитку шляхом застосування у превентивних психотехнологіях [8].

Дезадаптивний процес з позиції адаптації та соціалізації особистості в основному розуміється сучасними науковцями як непоко́ра, хоча і активна, незалежному соціальному середовищу і, таким чином, спроектовує поняття “дезадаптація” у роль пояснювального принципу при аналізі функціонування і розвитку особистості, зокрема, особистості психолога. Множинність наявних підходів до визначення поняття “дезадаптація” дає можливість розглядати його як процес порушення структурно-функціонального пристосування особистості (або окремих особистісних інстанцій) до умов мінливого соціуму, охоплюючи усі труднощі її психологічної життєдіяльності [1; 7].